

روی خط خبر

• با پایان جشنواره فیلم فجر، اکران سینماها به روال عادی خود بازگشت و از دیروز چهارفیلم سینمایی جدید اکران خود را در سینماها آغاز کردند. فیلم‌های سینمایی «بی‌وزنی» به کارگردانی مهدی فرد قادری، «دونت» به کارگردانی نوید دانش، «نرگس مست» به کارگردانی سیدجلال‌الدین دری و «یادم‌تورافراموش» به کارگردانی علی عطشانی چهار فیلمی هستند که اکران خود را آغاز کرده‌اند. همچنین اکران فیلم‌های جهان با من برقص، قطار آن شب، کاتی و ستاره، امیر و اولین امضا برای رعنا که نمایش آنها به دلیل جشنواره فیلم فجر متوقف شده بود، دوباره آغاز شده است. □

• لیلی-رز دپ دختر جانی دپ، ستاره سینمای هالیوود که به‌عنوان مدل نیز فعالیت می‌کند، در فیلم گرگ نقش اصلی را بر عهده خواهد داشت. این فیلم کم‌هزینه با بودجه ۳-۲ میلیون دلاری کاری از نویسنده و کارگردان انگلیسی، ناتالی بیانچری است و ماجرای افراد جوانی را روایت می‌کند که همسایگان‌شان فکر می‌کنند حیوان هستند. جورج مک‌کی دیگر بازیگر این فیلم خواهد بود. □

• دبیر سی‌وهشتمین جشنواره فیلم فجر به شایعه‌ای درباره سیمرغ بلورین جایزه بهترین بازیگر مرد واکنش نشان داد. ابراهیم داروغه‌زاده در واکنش به این شایعه که «بعد از صحبت‌های تند فرامرز قریبیان در نشست خبری فیلم خروج، جایزه بهترین بازیگر جشنواره که قرار بود به قریبیان داده شود، به پیمان معادی اهدا شد» با جمله سه‌کلمه‌ای «متأسفانه دروغ است» واکنش نشان داد. □

• بعد از اینکه در سال‌های اخیر بارها و بارها آغاز پروژه بازسازی «عروس فرانکشتاین» منتشر شده و سپس این پروژه وارد مرحله تولید نشده است، حالا این روزها یک‌بار دیگر امید به تولید آن بالا رفته و گفته می‌شود شرکت یونیورسال پیکچرز به‌زودی آن را جلوی دوربین خواهد برد. این فیلم که بر اساس نسخه اصلی عروس فرانکشتاین تولید سال ۱۹۳۵ ساخته خواهد شد، قرار است با حضور بازیگرانی مثل آنجلینا جولی و خاویر باردیم و کارگردانی بیل کانندن، کارگردان فیلم دیو و دلبر جلوی دوربین برود. □

• پس از سه ماه، فیلمبرداری فیلم سینمایی «اورکا» با بازی ترانه علیدوستی، مسعود کرامتی، مهتاب نصیرپور و مهتاب کرامتی به اتمام رسید. در این فیلم به کارگردانی سحر مصیبی و تهیه‌کنندگی طهورا ابوالقاسمی، سامان مقدم به عنوان مشاور کارگردان حضور دارد. □

• داریوش مهرجویی متقاضی اکران نوروزی فیلم سینمایی «لامینور» است. این کارگردان با سابقه می‌گوید فیلم تازه‌اش «لامینور» را در نوبت اکران نوروزی روی پرده ببرد و پس از آن سال دوری از سینما شاهد نمایش بیست‌وهفتمین فیلم بلندش در نوروز ۱۳۹۹ باشد. علی نصیریان، پردیس احمدیه، سیامک انصاری، بیتا فرهی، علی مصفا، مهرداد صدیقیان، بهناز جعفری، کاوه آفاق و فریماه فرجامی بازیگران «لامینور» هستند. □

• باشگاه خبرنگاران جوان علت آزادی امیر تتلو و تحویل ندادن او به پلیس ایران را اعلام کرد. به گزارش این خبرگزاری، با اینکه درباره امیر تتلو اعلان فریمز صادر شده بود، اما این اعلان به منزله این نیست که اگر صادر شد حتما متهم تحویل نیروی انتظامی خواهد شد. به گفته یک منبع آگاه «با اینکه اعلان فریمز تتلو صادر شده و تحت تعقیب بوده است، اما به گفته دستگاه قضائی ترکیه، پس از احراز علت اعلان فریمز پلیس ایران برای تتلو، او را بازداشتگاه آزاد شد، چرا که دستگاه قضائی ترکیه این جرم را برای تحویل تتلو کافی ندانست». □

• نهمین جشنواره بین‌المللی مد و لباس فجر، در محل دائمی نمایشگاه‌های تخصصی شهرداری تهران آغاز به کار کرد. در افتتاحیه این رویداد که همچون سنوات گذشته در دو بخش رقابتی و غیررقابتی برگزار می‌شود، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در پیامی عنوان داشت که «جشنواره‌های فجر به ویژه جشنواره مد و لباس فجر، آینه تمام‌نمای سعی و کوشش یک‌ساله فعالان عرصه‌های تخصصی فرهنگ و هنر این سرزمین هستند و باید با نگاهی به ادوار گذشته و سعی در البته با پشتوانه ریشه‌های عمیق تمدن ایرانی و اسلامی خاک پاک میهن، سعی در بهبود هرچه بیشتر و مؤثر فضای فرهنگی جامعه ایرانی داشته باشند». □

دیالوگ

سام درخشانی: «در ایران بهایی به بازیگر کم‌دی داده نمی‌شود و بازی در این نقش‌ها اعتباری برای بازیگر به همراه ندارد. تنها یکی دو مورد را به خاطر دارم که در آن به فیلم‌ها و بازیگران کم‌دی توجه شده است. این اتفاق سبب می‌شود فیلم‌های کم‌دی در سایه قرار بگیرند. در همین جشنواره اخیر هم تنها به خاطر تنوع بود که فیلم «خوب، بد، جلف، ارتش سری» را به جشنواره آوردند و از اول هم مشخص بود که اتفاق خاصی برای آن رخ نمی‌دهد». □

آریا عظیمی نژاد: «پدربزرگ‌هایم هر دو موزیسین بودند و به اجبار موسیقی به من یاد دادند. اما امروز خیلی خوشحال هستم که این اتفاق برای من افتاد. از ابتدا که وارد این حرفه شدم دوست داشتم موسیقی فیلم بسازم، حدود ۱۲۰ کار در حوزه‌های مختلف انجام دادم، اما خیلی کم پیش آمده به صورت آلبوم آنها را روانه بازار کنم. ساز تخصصی من سه تار است و غدغه گنجینه موسیقی نواحی دارم». □

رضا رویگری: «زمانی که جوان‌تر بودیم همواره دوست داشتیم کنار پیشکسوتان قرار بگیریم تا هم بیاموزیم و هم به‌واسطه آنها کلیت کار ارتقا یابد، اما این سال‌ها جوانان کمتر دوست دارند یاد بگیرند و می‌خواهند یک‌شبه ره صدساله بروند. من در «اجاره‌نشین‌ها» با امثال عزت‌الله انتظامی، حسین سرشار و فردوس کاپوانی کار کردم که هر کدام یک استاد بودند». □

دختر تیرکمان به دست بنکسی آمد

شهروند ساکنان منطقه‌ای در شهر بریستول انگلیس این روزها با ظهور نقاشی دیواری جدیدی بر دیوار خانه‌ای در محله‌شان به خود می‌بالند. نقاشی دیواری تازه‌ای که گمان می‌رود کار جدید بنکسی، هنرمند ناشناس بریتانیایی باشد و یک دختر بچه را نشان می‌دهد که با تیرکمان یک آسمان پرتاب کرده است. با اینکه هنوز شایعه تعلق این نقاشی دیواری به بنکسی هنوز تأیید یا رد نشده است، اما انتشار تصویر آن در پیج اینستاگرامی این هنرمند اهل بریتانیا احتمال تعلق او را به بنکسی پرؤازه افزایش داده است. بنکسی نام مستعار هنرمند گرافیتی، فعال و منتقد سیاسی، کارگردان و نقاش انگلیسی است که اغلب به محنت مهاجران و آوارگان در آثارش می‌پردازد و در سال ۲۰۱۴ جایزه شخصیت سال آکادمی بین‌المللی علوم و هنرها دیجیتال موسوم به وبی را از آن خود کرده است. □

عباس کوثری □

کمتر کسی قبل از مرگ، اسماعیل شیشه‌گران را می‌شناخت

مرگ در گمنامی

«لیلی گلستان به «شهروند» می‌گوید: فقط کورش و بهزاد را می‌شناسم، نام اسماعیل را به تازگی شنیده‌ام

نیره خادمی «اسماعیل هشت شهید کفن‌پوش را در پوستر «جمعه سیاه» به نمایش می‌گذارد. خطوط افقی تکرارشونده و کنتراست سیاه، سفید و قرمز تأثیر بصری این پوستر را افزایش می‌دهد. کورش نیز همزمان با این دو، پوستر «برای امروز» را طراحی می‌کند؛ چهره‌هایی درحال فریاد، تفنگ‌هایی سیاه، امتداد لغزان خون...» این بخشی از مقاله آرش تنهایی، طراح گرافیک و پژوهشگر ایرانی در شماره ۱۶۸ مجله تندیس با عنوان «افسانه سه برادر؛ نگاهی به پوسترهای سیاسی برادران شیشه‌گران» است. حالا از میان کورش، بهزاد و اسماعیل فرزندان اکبر شیشه‌گران، اسماعیل پسر کوچک‌تر از دنیا رفته و البته سکنه قلبی و فوتش را رویا مشعوف، مدیر گالری افرنده با سه روز تأخیر اعلام کرده است. او می‌گوید به درخواست خانواده اسماعیل شیشه‌گران قرار است مراسم ترحیم روز سه‌شنبه (بیست‌ونهم بهمن ماه) به صورت خصوصی در مسجد شهرک غرب برگزار شود. سه برادر که هر سه به دانشکده هنرهای تزئینی رفته‌اند، در سال‌های پیش از انقلاب یکی از مهم‌ترین جریان‌های گرافیک سیاسی ایران را تشکیل داده‌اند، اما از جایی به بعد برادر کوچک‌تر به حاشیه رفت، در حاشیه زندگی کرد و در شصت و چهارسالگی در حاشیه از دنیا رفت. شاید به همین دلیل حالا نه کاری‌داران خبری از او دارند و نه حتی لیلی گلستان از مهم‌ترین نگارخانه‌داران ایرانی: «برادران شیشه‌گران تأثیر زیادی بر هنر پوسترسازی و هنرهای تجسمی در ایران داشته‌اند، اما من فقط کورش و بهزاد را می‌شناختم. این نخستین بار است که نام اسماعیل را شنیدم. شاید چون در حاشیه بود من ایشان را نمی‌شناختم.» صحبت با چند گالری‌دار از جمله امیرحسین عبداللهی، مدیر گالری آریانا هم تقریباً همین نتیجه را دارد.

الگوی برای نسل بعدی طراحان

ماهیت هنر اسماعیل شیشه‌گران اعتراض بود و این از نام آثار هنری‌اش هم پیداست؛ «پرنده آزادی»، «۴» و «به ارتجاع» گویا روند اعتراضی که از دوران پیش از انقلاب همراه برادرانش که در قالب جریان خلق پوسترهای انقلابی آغاز شد در سال‌های ابتدایی جنگ رنگ باخت. به‌ویژه اینکه هر سه برادر به دلایلی راهی زندان هم شدند. «اسماعیل به زیبایی از عکس استفاده می‌کند و می‌داند که چه می‌خواهد بگوید. اما باز همان مقایسه‌ها و طراحی پوسترها تا زمان جنگ به صورت پیوسته ادامه پیدا می‌کند، ولی دیگر امکان ادامه آن وجود ندارد. پس از چندسال وقفه، اسماعیل پوسترهای «هنر سرنیزه آمریکا» را منتشر می‌کند، بهزاد هم نمایشگاه پوسترهای «جهان پهلوان تختی» (۱۳۶۸) را برپا می‌کند و در مواقعی چون زلزله رودبار و منجیل و بیم همچنان پوسترهایشان را به مردم هدیه می‌دهد.» آرش تنهایی معتقد است که در بررسی پوسترهای این سه برادر (کورش، بهزاد و اسماعیل شیشه‌گران) نقاط مشترک فراوانی وجود دارد: «آثار برادران شیشه‌گران، به‌رغم رعایت کارکرد اصلی و انتقال سریع پیام، تکنیک بالایی دارد و آرام‌آرام به الگویی برای طراحان نسل بعد در ساخت پوسترهای سیاسی تبدیل می‌شود. آنها یا شعارهای میهنی داشته یا با نگاهی نقادانه به طراحی پوستر پرداخته‌اند و با پوسترهایشان افشار و گروه‌های مختلفی را با گرافیک و پوستر آشنا کرده‌اند. پیش از انقلاب کارکرد بخش عمده‌ای از گرافیک محدود به قشر خاص بود و کارکرد تزیینی آن نیز بیشتر بود. برای مثال پوستر برای اجرای تئاتر یا آپرا با حداکثر تیراژ ۳۰۰ نسخه چاپ می‌شد. حتی پوستر نمایشگاه‌های مهمی چون «جشن هنر شیراز» و «جشنواره فیلم تهران» در قیاس با این پوسترها از تیراژ پایینی برخوردار بودند. از این رو، این نوع پوسترها زمینه‌های آشنایی قشرهای مختلف اجتماع را با گرافیک و پوستر فراهم می‌کند.»

در کارنامه حرفه‌ای اسماعیل شیشه‌گران برپایی چندین نمایشگاه انفرادی نقاشی، گرافیک و طراحی همچون «صلح»، «پایان قرن»، «سیگار»، «سکوت»، «جام جهانی فوتبال»، «خاکستر»، «دوچرخه» و شرکت در بیش از ۴۰ نمایشگاه گروهی در داخل و خارج از ایران، طراحی ده‌ها پوستر سیاسی-اجتماعی از سال ۱۳۵۷، بدون سفارش دهنده، در داخل و خارج از ایران به یادگار مانده است. او به همراه دو برادر بزرگ‌تر خود تنها در هفت سال (۱۳۵۵ تا ۱۳۶۲) ۴۰ پوستر را به فرهنگ تصویری و گرافیک ایران اضافه کرده‌اند و در میان آنها چهره‌ای که کمتر دیده شده و نامی که کمتر شنیده شده، متعلق به اسماعیل است. شاید نامش را تنها بر سر در کلاس نقاشی آتلیه زمستان پیدا کنید و از این پس هم احتمالاً آن کلاس‌ها خالی و پر از سکوت خواهد بود.

بنویسید فلانی هیچی برایش مهم نیست

«می‌گوید بنویسید فلانی هیچی، هیچی برایش مهم نیست جز معرفت و محبت در زندگی.» اینها بخشی از گزارش-مصاحبه‌ای است که دو سال پیش درباره

او در مجله شبکه آفتاب منتشر شده است: «زمستان ۱۳۵۷، بیست‌وسه‌ساله بوده است؛ متولد ۱۳۳۴ است. شکسته‌تر می‌نماید، خیلی. به واکنش متعجب آدم‌ها وقتی سن و سالش را می‌شنوند عادت دارد و می‌گوید که من خیلی سختی کشیدم... خیلی و سکوت‌های طولانی...» اسماعیل شیشه‌گران در بخش‌های دیگری از این گزارش گفته است: «اینکه این سال‌ها کمتر کار کرده‌ام یا شاید کمتر نشان داده‌ام، دلایل مختلفی دارد. من در بدترین شرایط کار کرده‌ام، بدترین شرایط جسمی و اقتصادی. دیدگاهم به هنر این است که هنرمند باید جایگاه خودش را داشته باشد. هنرمند کسی نیست که گل و لبلب می‌کشد. هنرمند درد و زنج و شرایط جامعه‌اش را وصف می‌کند. وقتی کسی این طرز تفکر را دارد خودبه‌خود منزوی می‌شود. من وضع هنرمندها را درباره مسائل اجتماعی و سیاسی خوب نمی‌بینم. خیلی بی‌تفاوتند. دنبال باند بازی‌اند که هرچور شده کارشان را بفرروشند. شاهدیم که این کار را می‌کنند. این کار غلط است. من چرا خودم را کنار کشیده‌ام؟ هنرمند می‌تواند کارش را ارزان‌تر بفروشد، زندگی‌اش را هم آن قدری ساده کند که بتواند با آن کنار بیاید. با خریدار مدارا کند و زندگی خودش را هم بگرداند. این‌طور است که هنرش پخش می‌شود در جامعه. نه اینکه در جایگاهی بنشیند و فقط آدم‌های خاص بتوانند هنرش را ببینند.»

بدون سفارش دهنده و با هزینه شخصی

اسماعیل شیشه‌گران دوران کودکی‌اش را در محله‌هایی چون هاشمی، خوش، سلسبیل و نواب و در خانواده‌ای پرجمعیت و ساده زندگی کرده است با پدری صنعتگر که قطعات و ابزار تعمیر می‌کرد و گاه دستی در تعمیر گرامافون می‌برد. البته آثار برادران شیشه‌گران در سال‌های انقلاب شکل می‌گیرد اما آرش تنهایی معتقد است زمینه‌های اجتماعی آن را می‌توان در فضای باز سیاسی سال‌های پس از کودتای مرداد ۱۳۳۲ جست‌وجو کرد. او از هنرمندانی چون براهنی، آل احمد و غلامحسین ساعدی، شاملو، کسرابی و گلسترخی در حوزه ادبیات و از یلقانی و سلطان‌پور در حوزه ادبیات نمایشی نام می‌برد که انتقاد از اوضاع و شرایط جامعه در دهه‌های ۴۰ و ۵۰ در آثارشان ظاهر و البته پوسترهای این سه برادر که در فضای ناآرام آن سال‌ها با ایده حذف سفارش دهنده برای انتقال پیام به مخاطبان‌شان متولد می‌شود. بهزاد شیشه‌گران، برادر بزرگ اسماعیل شیشه‌گران هم پیش از این درباره فعالیت گروهی سه نفرشان گفته است: «فعالیت گروهی ما در خلق ۴۰ پوستر سیاسی دوران انقلاب از دل عشق، ایمان، جسارت و گذشت به‌وجود آمد که این مهم را از مردم آن روزگار آموختیم. مردم از کلمه من گذشته و به ما رسیده بودند. آن زمان همه مردم برای هم پل عبور بودند و ما برادرها هم کنار هم با این معرفت کار و زندگی می‌کردیم. تا پیش از این، چنین کاری که بدون سفارش دهنده و صرفاً با هزینه شخصی و با جرأت و جسارت و با کیفیت خوب پوسترهایی کاملاً مرتبط با مسائل روز و خواسته‌های مردم تولید و پخش شود، در ایران سابقه نداشت.» □

